گذر

رشد ۳۴درصدی صادرات در شهریور۹۳

واردات ایران از آمریکا ۴۰درصد افزایش یافت

• **شرق:** صادرات ایران در شهریور سال‌جاری با رشد ۳۴درصدی نسبت به‌مدت مشابه سال قبل به ۳/۴۷میلیارددلار رسید و واردات نیز با رشد ۱۴درصدی از چهارمیلیارددلار گذشت. آمارهای گمرک نشان می‌دهد ایران در نیمه نخست سال‌جاری ۴۹/۱۶میلیارددلار مبادله تجاری با کشورهای جهان داشته است. تراز تجاری ایران در این دوره، حدود ۱۰میلیارددلار منفی بوده است. ایران در نیمه نخست سال‌جاری ۱۹/۶۲میلیارددلار کالا صادر (به غیر از نفت) و ۲۹/۵۴میلیارددلار کالا از خارج وارد کرده است. براساس این گزارش صادرات ایران در شهریورماه با افزایش قابل‌توجه ۳۴درصدی نسبت به‌مدت مشابه سال قبل و افزایش ۲۵درصدی نسبت به ماه قبل از آن مواجه شده و به ۳/۴۷میلیارددلار رسیده است. ایران در شهریورماه سال ۹۲ بالغ بر ۲/۵۹میلیارددلار و در مرداد سال‌جاری ۲/۷۶میلیارددلار کالا به خارج صادر کرده بود. همچنین واردات ایران در شهریور سال‌جاری نیز نسبت به‌مدت مشابه سال قبل رشد ۱۴درصدی و نسبت به ماه قبل یعنی مرداد۹۳ کاهش شش‌درصدی داشته است. میزان واردات ایران در شهریورماه سال گذشته ۳/۵۱میلیارددلار بوده که این رقم در شهریور سال‌جاری به ۴/۰۳میلیارددلار افزایش یافته است. واردات کالای ایران در مرداد امسال نیز ۴/۳۲میلیارددلار گزارش شده بود. نکته قابل‌توجه در این گزارش افزایش بیش از ۴۰درصدی واردات ایران از آمریکا در شهریورماه سال‌جاری بود. در ماه گذشته دوهزارو۲۹۷ تن کالا به ارزش ۱۴میلیون‌و۵۲۷هزارو۶۵۷دلار از ایالات‌متحده آمریکا وارد کشور شده است که ۰/۳۶درصد از کل واردات در این ماه را شامل می‌شود. این در حالی است که در شهریور سال گذشته باوجود واردات دوهزارو۷۲۰ تن کالا ارزش واردات از این کشور ۱۰میلیون‌و۳۷۲هزارو۵۰۴دلار بوده است که افزایش ۴۰درصدی واردات از این کشور نسبت به سال گذشته را نشان می‌دهد. براساس این گزارش حجم واردات از ایالات‌متحده آمریکا در شش‌ماهه نخست سال‌جاری نیز هشت‌هزارو۲۴۲ تن به ارزش ۶۵میلیون‌و۲۴۴هزارو۹۹۸دلار بوده است. از سوی دیگر واردات از این کشور در مدت مشابه سال گذشته ۱۲هزارو۷۴۲ تن بوده است که درعین‌حال ارزش این واردات برابر با ۵۶میلیون‌و۱۹۱هزارو۷۷۲دلار است.

رهاورد یک‌میلیارددلاری سفر سیف به هند

• **مهر:** اگرچه لغو تحریم‌های ایران به‌خصوص در مورد مسایل بانکی، هنوز شکل عملیاتی به خود نگرفته و انتظار به‌سرانجام‌رسیدن مذاکرات نوامبر را می‌کشد، اما تجار ایرانی می‌گویند که سفرهای رییس کل بانک مرکزی به کشورهای مختلف از جمله چین و هند برای گشایش نقل‌وانتقالات ارزی موثر بوده و به‌زودی ولی‌الله سیف، سفری را به هند خواهد داشت تا بتواند گام جدیدی را برای سهولت تجارت ایران با دنیا بردارد. هند به‌تازگی، خط اعتباری یک‌میلیارددلاری را برای تجار و بازرگانان ایرانی اختصاص داده تا بتوانند از این فرصت استفاده کرده و مراودات خود را نیز گسترش دهند، هرچند تمایل چندانی از سوی تجار ایرانی برای این موضوع وجود ندارد، چراکه برخی از آنها سابقه خوبی از فعالیت با تجار هندی به‌خاطر ندارند. به همین دلیل، ولی‌الله سیف، رییس کل بانک مرکزی به‌زودی عازم هند خواهد شد تا بتواند با رایزنی با مقامات و همتایان خود در این کشور، گشایش جدیدی را به نفع تجار و فعالان اقتصادی ایران در زمینه ارزی و نقل‌وانتقالات پول ایجاد کند. دی‌پی سریواستاوا، سفیر هند در ایران با تایید خبر سفر رییس کل بانک مرکزی ایران در آینده‌ای نزدیک به هند می‌گوید: در مذاکراتی که به تازگی میان وزیر امورخارجه هند با حسن روحانی، رییس‌جمهور ایران داشته، قرار بر این است که فروش نفت ایران به هند ادامه یابد و طبق توافقات، هند بخشی از پول نفت ایران را به روپیه می‌پردازد. وی درخصوص ایجاد خط اعتباری یک‌میلیارددلاری میان ایران و هند نیز می‌افزاید: به‌واسطه این خط اعتباری تا سقف ۸۵درصد، امکان پرداخت در پروژه‌ها فراهم شده است. به‌گفته سفیر هند در ایران، از جانب هند محدودیتی برای استفاده از این خط اعتباری وجود ندارد و این بستگی به تصمیم ایران دارد. این موضوع می‌تواند در سفری که رییس بانک مرکزی ایران به هند خواهد داشت، مورد بحث و بررسی قرار گیرد. در عین حال، چین نیز که ۱۸میلیاردیورو معادل ۲۲میلیارددلار از پول‌های حاصل از فروش نفت ایران را بلوکه کرده بود، با مذاکرات رییس‌جمهور و مقامات ایرانی و البته رایزنی‌های مستمر و موثر ولی‌الله سیف، رییس کل بانک مرکزی، اکنون تعهد کرده تا ۷۰میلیارددلار فاینانس برای پروژه‌های ایرانی گشایش کند.

احتمال تشکیل صندوق سرمایه‌گذاری نفتی در بورس

• **تسنیم:** وزیر نفت گفت: تشکیل صندوق سرمایه‌گذاری پتروشیمی با محوریت سازمان بورس در حال پیگیری است و احتمال تشکیل صندوق سرمایه‌گذاری نفتی نیز با محوریت سازمان بورس در دولت یازدهم وجود دارد. بیژن نامدار زنگنه اظهار کرد: تشکیل صندوق سرمایه‌گذاری پتروشیمی منتفی نشده، بلکه تشکیل چنین صندوقی هنوز جای کار دارد و باید به‌گونه‌ای عمل شود تا زمانی که این صندوق تشکیل شد، نخواهیم یک‌به‌یک خلأهای قانونی آن را از سر راه برداریم.

فرشاد مومنی:

دولت جنگ ۱۴ رکورد اقتصادی ثبت کرد

عکس: عباس کوثری، شرق

وحید صابری: موسسه «مطالعات دین و اقتصاد» به‌مناسبت هفته دفاع‌مقدس آخرین جلسه از سلسله‌جلسات بررسی اقتصاد ایران در دوران دفاع‌مقدس را با سخنرانی دکتر فرشاد مومنی و با موضوع تولیدمحوری در دوران دفاع‌مقدس برگزار کرد. دکتر مومنی که در آن زمان از نزدیک با فرآیند تصمیم‌گیری اقتصادی در سال‌های دفاع مقدس مواجه بوده است، از اهتمام دولت موسوی در رونق‌بخشیدن به تولید و در مقابل مبارزه با رانت‌خواری می‌گوید. او از تجارت پول به‌عنوان بزرگ‌ترین چالش و بلای جان اقتصاد ایران یاد می‌کند و تنها راه مقابله با آن را افزایش هزینه فرصت مفت‌خواری و ایجاد ساختار اقتصادی تولیدمحور با شفافیت کامل در کشور می‌داند.

در کوشش‌هایی که اقتصاددان‌های نهادگرای تاریخی انجام داده‌اند مفهومی صورت یافته است که در این دستگاه نظری به برگشت‌پذیری یا برگشت‌ناپذیری شناخته می‌شود. علم بشر یک مفهوم برگشت‌ناپذیر است؛ یعنی هرچه که در تاریخ به جلو حرکت کنیم مدام بر ظرفیت علم بشر افزوده می‌شود و وقتی جامعه به حدی از علم رسید، دیگر به عقب بازگشت نخواهد کرد؛ اما این مفهوم در بحث کارنامه اقتصادی جوامع یک مفهوم برگشت‌پذیر است؛ یعنی در هر دوره از تاریخ بشر کارنامه موفق در یک دوره، تضمینی برای موفقیت در دوره بعدی نبوده است. از طرف دیگر اینکه اقتصادی در دوره‌ای عملکردی ضعیف داشته باشد هم دلیلی نمی‌شود که در دوره بعدی همچنان کارنامه ناموفقی ارایه کند. در دستگاه نظری نهادگرایی تاریخی، برگشت‌پذیری یا برگشت‌ناپذیری عملکرد اقتصادی را تحت‌تاثیر ساختار نهادی می‌دانند و برای مشخص‌کردن ساختارهای متفاوت که نتایج متعارض را نشان می‌دهند از دو تیپ ایده‌آل استفاده می‌کنند؛ «ساختار نهادی تولیدمحور» در مقابل «ساختار نهادی مافیایی یا غیرمولد». بر این اساس گفته می‌شود که تولیدمحوری با بقا، رفاه، بهره‌وری، توان رقابت، قدرت انعطاف بالا در روبه‌رویی با شک‌های کوچک و بزرگ و بنیه مقاومت اقتصاد ملی در برابر این شوک‌ها رابطه معنی‌داری برقرار می‌کند. ساختار نهادی مربوط به بالندگی تولید، به‌تدریج بازی اقتصادی را از بازی با حاصل‌جمع صفر خارج و به یک بازی برد- برد تبدیل می‌کند و در این شرایط می‌توان اطمینان حاصل کرد که عملکرد اقتصادی هم برگشت‌ناپذیر شود. از آن‌طرف نهادگرایی، ساختار نهادی رانتی و غیرمولد را بر اساس بازی با جمع صفر مطرح می‌کند، به این معنی که از آنجا که چیزی به موجودی جامعه اضافه نمی‌شود و رقابت بر سر کسب سهم بیشتری از منابع موجود از قبل جامعه است، به‌جای رقابت سالم با ستیز و رقابت غیرسالم روبه‌رو می‌شویم و جامعه رو به افول می‌گذارد. در اینجا این موضوع پیش می‌آید که دولت‌ها با یک تصمیم بین این دو رویکرد و ساختار نهادی روبه‌رو هستند؛ یعنی دولت یا باید ساختار نهادی را معطوف به بالندگی تولید تعریف کند و از این طریق دولت، نقش دولت مبتنی بر قرارداد را ایفا کند و با تضمین حقوق مالکیت، کاهش‌دادن هزینه‌های مبادله و از طریق رونق‌بخشیدن به تولید و اخذ مالیات منافع خودش را تامین کند یا در مقابل دولت این زحمات را به خود ندهد و از طریق امتیاز انحصاری از طریق قانون، هر لحظه که اراده کرد به هر بخشی از موجودی جامعه که خواست، ورود و نیازهای اقتصادی خود را برآورده کند. این دولت‌های مبتنی بر قرارداد هستند که با علم‌محوری، قانون‌محوری و برنامه‌محوری جامعه را به سمت ساختار تولیدمحوری می‌کشانند و در مقابل دولتی است که به سبک دیگر عمل می‌کند. در طیف مابین این دو مفهوم سطوح متفاوتی از عملکرد اقتصادی را ملاحظه می‌کنیم.

تولیدمحوری، سرمشق دولت‌ها

تولیدمحوری مستلزم طیف متنوعی از اقدامات و تمهیدات نهادی است که در طول تاریخ بخش کوچکی از دولت‌ها ترجیح داده‌اند که آن را سرمشق قرار دهند و به همین دلیل مساله توسعه در تاریخ یک مساله استثنایی است و کشورهای اندکی به آن دست یافته‌اند. باقی دولت‌ها در سطوحی ناگزیر برای بقا، حدودی از سیاست‌های مولد را اجرا می‌کنند اما اجازه گسترش و عمق‌یابی آنها را نمی‌دهند،

چراکه در این شرایط بازارها به سمت رقابت پیش می‌روند و امکان حداکثرسازی منافع رانتی را از دست می‌دهند. وجه غالب در میان این دولت‌ها از منظر ساختار تولید به این صورت می‌شود که معمولا یک ساخت تولید معیشتی دارند که امکان خروج از آن را ندارند، این ساخت تولید معیشتی با سه قاعده رفتاری مشخص می‌شود: افق نگرش کوتاه‌مدت در میان بازیگران اقتصادی، نیاز به سرمایه اندک برای راه‌اندازی فعالیت‌های اقتصادی و بالاخره مقیاس کوچک برای بنگاه‌های تولیدی.

این کشورها بعضا در شرایطی به بلوغ فکری می‌رسند و نیروهای توسعه‌خواه از قدرت چانه‌زنی بیشتری برخوردار می‌شوند و به‌محض اینکه این اتفاق می‌افتد مقدماتی برای عبور از دور باطل توسعه‌نیافتگی فراهم می‌شود. تولیدمحورشدن نیازمند توجه به دو نکته کلیدی است؛ نکته اول، طراحی یک ساختار نهادی است که هزینه فرصت مفت‌خواری و برخورداری‌های بی‌زحمت و بی‌ضابطه افزایش پیدا کند. نکته دوم، این است که نظام تصمیم‌گیری باید بر رمز ضرورت افزایش هزینه فرصت مفت‌خواری هم تمرکز داشته باشد و با یک بلوغ فکری روی اینکه چرا در غیاب چنین ساختار نهادی‌ای تولید نمی‌تواند رشد کند و وقوف روش‌شناختی داشته باشد. سرمایه‌گذاری تولیدی علاوه بر اینکه ذاتا یک تصمیم‌گیری بلندمدت محسوب می‌شود و به تضمین‌های بلندمدت احتیاج دارد، با سه گروه هزینه روبه‌روست که این هزینه‌ها برای رقبای غیرمولد آنها ناچیز است. گروه اول هزینه‌های ازدست‌رفته است؛ یعنی هزینه‌هایی که با عوض‌شدن مسیر تولید قابل برگشت نیستند. گروه دوم هزینه‌های تخصصی‌شدن دارایی‌ها هستند. وقتی تولید مدرن می‌شود، ماشین‌آلات محصولات خاصی تولید می‌کنند و امکان استفاده از آنها در دیگر بخش‌ها وجود ندارد. مولفه سوم هزینه مبادله است. فعالیت‌های تولیدی با پیچیدگی و انواع هزینه‌های مبادله روبه‌رو هستند. تولیدکننده با پنج مبادله هزینه‌بر روبه‌روست: مبادله با مشتریان، مبادله با تامین‌کنندگان نهادهای تولید، مبادله با کارگران، مبادله با دولت و مبادله با تولیدکنندگان ماشین‌آلات. اما در برابر همه این سختی‌هایی که تولیدمحوری با خود همراه دارد، افق روشنی وجود دارد که در یک فضای گفت‌وشنود آزاد، دولت‌های بالغ را به انتخاب این مسیر دشوار ترغیب می‌کند. تولیدمحوری دو وجه معجزه‌آسا را برای ما به ارمغان می‌آورد: اول معجزه دانش ضمنی است؛ یعنی دانشی که با انجام‌دادن کار حاصل می‌شود. اگر کل ذخیره دانایی بشر صد واحد باشد، ۹۰واحد آن دانش ضمنی است. این دانش فقط با تولیدمحوری امکان انباشت خواهد داشت. معجزه دوم در ساختار تولیدمحور، تقسیم‌کار است. عملی‌کردن اهداف توسعه مستلزم یک بنیه یادگیری سطح بالا با هویت جمعی است که تنها در سازمان‌ها قابلیت تحقق دارد. سازمان‌هایی که توانایی تقسیم‌کار عقلایی و تخصصی‌شدن امور را داشته باشند. آدام اسمیت در قرن ۱۸ دو کارگاه تولید سنجاق را مقایسه کرد. کارگاه بدون تقسیم‌کار که در آن هر کارگر فرآیند تولید را از ابتدا تا انتها انجام می‌دهد ۲۰ واحد در روز تولید داشت و کارگاه مبتنی بر تقسیم‌کار چهارهزارو۸۰۰واحد تولید می‌کرد. این مساله امروزه به‌عنوان ظرفیت‌های سازمانی مفهوم‌بندی شده و بسیاری از نظریات توسعه، راه‌حل مهم‌ترین تنگنای کشورهای درحال‌توسعه را گسترش ظرفیت‌های سازمانی می‌دانند. انباشت ظرفیت‌های سازمانی تدریجی است و قابل واردکردن هم نیست، این ظرفیت‌ها تعیین‌کننده میزان مواجهه عاقلانه با بحران‌ها و شوک‌هایی است که به سازمان وارد می‌شود. این ظرفیت‌ها در نهادهای فرهنگی و سیاسی نیز شکل می‌گیرند. به همین دلیل است در کشورهایی که احزاب قدرتمند ندارند توسعه اتفاق نمی‌افتد. امروز یکی از بارزترین شاخص‌ها برای اندازه‌گیری بنیه مقاومت اقتصادهای علمی و قدرت بهره‌گیری آنها از فرصت‌ها و حداقل‌سازی هزینه‌ها از طریق طول عمر سازمان‌های سیاسی و اقتصادی و مقیاس فعالیت آنها صورت می‌پذیرد. برای مثال در ژاپن در سال ۲۰۰۰ بیش از صدهزار بنگاه اقتصادی را شناسایی کرده‌اند که طول عمر بیش از صد سال دارند. این در حالی است که ظرفیت کارفرمایی بنگاه‌های اقتصادی ایران از ۳۰نفر در سال ۱۳۳۵ به کمتر از پنج نفر در سال ۱۳۸۵ رسیده است؛ یعنی هر کارفرما در سال ۱۳۳۵، شش‌برابر کارفرمای سال ۱۳۸۵ نیروی کار در استخدام داشته است. از نظر من علاوه بر این دو معجزه، معجزه ایمان‌افزایی را به همراه خواهد داشت.

مساله تولیدمحوری برای هر جامعه مساله مرگ و زندگی است. ما در دوره جنگ‌تحمیلی بیشترین بلوغ را در این زمینه مشاهده کرده‌ایم. برخوردهای نامناسب با مدیریت آن دوره نیز به‌دلیل درافتادن با ساختاری است که در آن غیرمولدها دست بالا را داشتند. در این دوره این بلوغ فکری که تولیدمحوری و افزایش هزینه فرصت مفت‌خواری شرط بقای کشور است در دولت نهادینه شده بود

تولیدمحوری در دوران جنگ

مساله تولیدمحوری برای هر جامعه مساله مرگ و زندگی است. ما در دوره جنگ‌تحمیلی بیشترین بلوغ را در این زمینه مشاهده کرده‌ایم. برخوردهای نامناسب با مدیریت آن دوره نیز به‌دلیل درافتادن با ساختاری است که در آن غیرمولدها دست بالا را داشتند. در این دوره این بلوغ فکری که تولیدمحوری و افزایش هزینه فرصت مفت‌خواری شرط بقای کشور است در دولت نهادینه شده بود.

برای مثال شفاف‌سازی نظام توزیع دلارهای نفتی در آن دوره در همین راستا بود. برای اقتصاد رانتی، مساله شفافیت مساله‌ای حیاتی است؛ دولت در شرایط جنگی توجیه لازم را برای عدم شفافیت داشت اما دولت این نظام را شفاف کرد. دولت کنونی هم اگر بخواهد کشور را نجات و فساد را کاهش دهد باید همین راه را برود. وقتی‌که رانت نفتی را به صلاحدید مسوولان وابسته می‌کنید نتیجه‌اش همان چیزی می‌شود که به‌صورت نمادین در دولت قبل مشاهده کردیم که واردات خودرو لوکس بر واردات دارو مقدم شد! شفافیت یعنی مرگ رانت‌جویی. این مساله کشور را به شرایطی برد که با اینکه در سال ۱۳۹۰ بالغبر ۶۰میلیارددلار درآمد نفتی داشت دولت از کمبود درآمدهای نفتی به عجز درآمده بود. در اقتصاد ایران هیچ رانتی به‌اندازه دلارهای نفتی وجود ندارد. با این شفافیت سرمایه‌گذاران به این نتیجه رسیدند که برای کسب سود باید به سمت تولید حرکت کنند. یکی دیگر از کانون‌های مهم توزیع رانت، تجارت خارجی است. جرم دولت جنگ این بود که این کانون را کنترل کرد و کینه‌های ازبین‌رفتن این رانت‌ها همچنان در دل بعضی زنده است. اقدام دیگری که برای حمایت از تولید صورت گرفت نظارت سخت‌گیرانه بر اجرای قانون عملیات بانکی بدون ربا بود. مدیریت وقت در آن زمان سازمان مالی را به‌گونه‌ای سازمان داده بود که از ۵۲درصد سپرده‌های بانکی هیچ سودی به سپرده‌گذاران بازنمی‌گرداند؛ این کار باعث شد تجارت پول به پایین‌ترین سطح تاریخی خود برسد. امروز بزرگ‌ترین گرفتاری ایران این است که پررونق‌ترین فعالیت اقتصادی تجارت پول است؛ در گزارش‌های چند سال اخیر مجمع اقتصاد جهانی، ایران از نظر دسترسی ارزان‌قیمت به منابع مالی برای تولیدکنندگان در رتبه آخر کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا قرار دارد. در تمام پژوهش‌هایی که مرکز پژوهش‌های مجلس برای فضای کسب‌وکار انجام داده، همواره بزرگ‌ترین مشکل تولیدکنندگان، مشکل تامین نیازهای مالی بوده است. شاخص هزینه‌های واسطه‌گری مالی همواره از شاخص کل قیمت‌ها بالاتر بوده است، درحالی‌که در دوره جنگ این شاخص بین یک‌سوم تا یک‌چهارم شاخص قیمت‌ها بود.

از سال ۱۳۸۹ به بعد هزینه تامین نیازهای مالی، بیش از دوبرابر هزینه مزد و حقوق کارگران بوده است؛ از سال ۱۳۸۷ این شاخص حتی از شاخص هزینه تامین مسکن هم عبور کرد و به همین دلیل از شاخص‌های اعلامی بانک مرکزی حذف شد. کانون دیگر رانت مساله واسطه‌گری و دلالی بود؛ در زمان جنگ، به توصیه مرحوم مهندس عالی‌نصب، دولت برای جلوگیری از ورود سوداگران به نیازهای اساسی مردم، اقلام حیاتی را با نظام سهمیه‌بندی از طمع سرمایه‌داران مصون نگه داشت؛ این افراد که با این کار متضرر شدند دولت را به کمونیستی‌بودن متهم می‌کردند. این قبیل تمهیدات هزینه فرصت رانت‌خواری و مفت‌خواری را در کشور افزایش داد.

حمایت از تولید آنقدر مهم بود که حتی در وزارت بازرگانی هم معاونت حمایت از تولید تشکیل شده بود. در این دوره برای اولین‌بار صنوف تولید، هویت مستقل پیدا کردند و کسانی که به نمایندگی از اصناف در نهادهای تصمیم‌گیر شرکت می‌کردند، می‌توانستند به‌صورت مستقیم مسایل تولیدکنندگان را مطرح کنند. در آن زمان کل سیستم به‌دنبال توسعه بود و به همین دلیل گرچه مبارزه توانفرسایی بود اما دستاوردهای منحصربه‌فردی به دست آمد.

کارنامه طلایی شاخص‌های کلیدی در زمان جنگ

مساله دیگری که کمتر از شفافیت اقتصادی اهمیت نداشت، پایمردی دولت در ثبات‌بخشی اقتصادی بود. این ثبات امور را پیش‌بینی‌پذیر و قابل‌برنامه‌ریزی می‌کرد. در آن زمان دولت بی‌سابقه‌ترین فشارها را برای دستکاری قیمت‌ها متحمل می‌شد. در آن زمان دولت بقای کشور را به جلب اعتماد تولیدکنندگان می‌دانست و نه رانت‌جویان. اگر قیمت‌های کلیدی جابه‌جا می‌شد به‌نفع رانت‌جویان و به‌ضرر تولیدکنندگان بود. یکی از نقدهای غیرمنصفانه به دولت این است که در سال ۶۷ کسری بودجه دولت بیش از نیمی از کل بودجه بود، اما دولت این بها را پرداخت اما با این اقدامات شفاف‌سازی، خود را تا حد زیادی در برابر فساد واکسینه کرده بود. از سال ۱۳۴۰ تا ۱۳۵۰ سهم اهمیت میزان کسری بودجه دولت‌ها به‌طور متوسط ۷۵درصد بود و این میزان در دولت جنگ به دوسوم این میزان رسید.

نگاه به اوضاع و احوال شاخص‌های کلیدی کشور در آستانه جنگ می‌تواند کارنامه طلایی دولت موسوی را بیشتر مشخص کند. برای مثال کسری بودجه در آستانه جنگ ۷۰درصد بودجه کل بوده است. این نسبت بعضی سال‌ها به زیر ۳۰هم رسید و در سال پایانی برنامه به حدود ۵۰درصد کاهش پیدا کرد. سهم واردات کالاهای مصرفی از کل واردات ۲۶/۷درصد بوده که در سال‌های پایانی جنگ به زیر ۱۵درصد رسید. نرخ تورم در آستانه جنگ ۲۳/۵درصد بوده و میانگین تورم در کل سال‌های جنگ زیر ۲۰درصد بوده است. آنچه به نظرم خیلی قابل‌اعتناست پیگیری سهم اجزای مولد از جی‌دی‌پی کشور است.

در سال ۱۳۵۹ سهم کشاورزی ۱۱/۴درصد بوده که در ۱۳۶۷ به ۱۵/۸رسیده. این تحول در شرایطی است که شش استان کشور درگیر جنگ و بخش بزرگی از اراضی کشاورزی غیرقابل کشت بوده و در تمام عملیات کل تجهیزات کشاورزی در خدمت جنگ درمی‌آمد. سهم صنعت و معدن از آغاز تا پایان جنگ ۱۶/۲درصد بوده درحالی‌که استراتژی عراق از سال ۱۳۶۵ انهدام تاسیسات اقتصادی کشور بوده‌است. شاخص دیگری که به‌نظرم خیلی قابل‌اعتناست تحولات سهم ارزش‌افزوده بخش‌های مختلف اقتصادی از جی‌دی‌پی کشور است. در مورد کشاورزی سهم ارزش‌افزوده از ۱۳۵۲ تا ۱۳۵۷، ۷/۷درصد بوده که از ۱۳۵۸ تا ۱۳۶۷ به ۱۲/۵درصد رسید. سهم نفت از ۵۲ تا ۵۷، ۳۵/۵درصد بوده و در دوره ۵۸ تا ۶۷ به ۱۳/۶درصد رسیده. سهم صنعت و معدن از ۵۲ تا ۵۷، ۱۲/۷بوده و در دوره ۵۸ تا ۶۷ به ۱۵/۷درصد رسیده.

اینکه شما می‌بینید از ۱۷رکورد تکرارنشده در عملکرد اقتصادی ایران در دوره ۴۰ساله گذشته، ۱۴رکورد به دوره جنگ تعلق دارد، این یک مساله تصادفی نبود. این ناشی از یک مبارزه بی‌امان با مفت‌خواری و رانت‌جویی و یک بلوغ فکری سطح بالا برای حمایت از تولید و جلب اعتماد تولیدکنندگان حاصل شده است.

ایده اصلی که در سال‌های اخیر دولت را به شوک‌درمانی اقتصادی رهنمون کرد، توهم پوشش کسری مالی دولت از طریق افزایش قیمت‌ها بود. درحالی‌که از آنجاکه دولت خود بزرگ‌ترین مصرف‌کننده و سرمایه‌گذار در کشور است از سیاست‌های تورم‌زا بیشترین آسیب را می‌بینند. راهکار اصلی برای مواجهه با مشکلات اقتصادی نه شوک‌درمانی بلکه اعتماد به تولیدکننده و حمایت از اوست. در اردیبهشت امسال مطالعه‌ای در مرکز پژوهش‌ها صورت گرفته و در آن بیان‌شده که ایران در جهان یکی از بیشترین میزان هدررفت انرژی در شبکه توزیع را دارد؛ یعنی مصرف بالای انرژی در اقتصاد ما به بخش تولید مربوط می‌شود درحالی‌که شوک‌درمانی مصرف‌کننده را تنبیه می‌کند. درحالی‌که به ازای هر یک‌درصد کاهش هدررفت انرژی در شبکه توزیع سه‌هزارمیلیاردتومان برای دولت عایدی ایجاد می‌شود. ما می‌توانیم بیش از درآمد شوک‌درمانی برای دولت، از طریق اصلاح سازمان توزیع برای دولت درآمدزایی کنیم. اینکه ما می‌گوییم تجارت پول بزرگ‌ترین بلای جان اقتصاد ایران است اینجا مشخص می‌شود که از سال ۱۳۹۰ که ایران در بدترین شرایط اقتصادی قرار دارد، درآمد خالص پس از اخذ مالیات ۱۴ بانک خصوصی چهارهزارو۹۱۹میلیاردتومان بوده، در سال ۹۱ به شش‌هزارو۲۸۳میلیاردتومان و در ۹۲ به هفت‌هزارو۷۵۵میلیاردتومان رسیده. آنچه به‌لحاظ تحلیلی قابل‌اعتناست این است که این افزایش در موقعی اتفاق افتاده که ما با بی‌سابقه‌ترین فشارها به تولیدکنندگان و افول‌ها در عملکرد اقتصادی روبه‌رو بوده‌ایم. این آمار باید مسوولان کشور را متوجه کند که راه نجات کشور دادن آمارهای غیرعادی از تحولات فصلی رشد اقتصادی نیست.

خبر

کسری ۱۳۲میلیاردتومانی یارانه نقدی از خزانه تامین شد

• **فارس:** گزارش‌ها نشان می‌دهد تا پایان سال گذشته ۱۳۲میلیاردتومان یارانه نقدی به خانوارها پرداخت شده و کسری منابع از بانک مرکزی، خزانه و بودجه تامین شده است و هنوز از پرداخت یارانه به شیوه عادلانه خبری نیست. با وجود گذشت چهارسال از اجرای قانون هدفمندسازی یارانه‌ها که مرحله اول آن از آذرماه سال۸۹ شروع شد، ایراد و انتقادات متعددی به شیوه اجرا گرفته شده است. گزارش کمیسیون اصل ۹۰ مجلس در این راستا نشان می‌دهد شیوه اجرای این قانون طی سال‌های اخیر مطلوب نبوده و نواقص، نارسایی و انحرافات زیادی دارد. این گزارش نشان می‌دهد برابر ماده (۷) قانون هدفمندسازی یارانه‌ها دولت مجاز بوده حداکثر تا ۵۰درصد خالص وجوه حاصل از اجرای قانون را در قالب بندهای (الف) و (ب) قانون مذکور به خانوارها پرداخت کند. با این وصف نیمی از مبلغ ۹۴۸هزارمیلیاردریال منابع حاصل از اصلاح قیمت‌ها یعنی رقم ۴۷۴هزارمیلیاردریال در طول سال‌های یادشده باید به خانوارها پرداخت می‌شد و ۳۰درصد آن به تولید اختصاص می‌یافت و ۲۰درصد مابقی به خزانه برای اعتبارات عمرانی دولت واریز می‌شد. در صورتی که طی سال‌های مذکور طی ۳۷ مرحله تا پایان سال ۱۳۹۲ مبلغ یک‌میلیون و ۳۲۰هزارمیلیاردریال یارانه نقدی به خانوارها پرداخت شده و کسری منابع از بانک مرکزی، خزانه‌داری کل و بودجه عمومی دولت (ردیف‌ها) تامین شده است.

احتمال پرداخت ۱۰هزارمیلیاردتومان بدهی دولت

• **فارس:** احتمال توافق نهایی مجلس با پرداخت ۱۰هزارمیلیاردتومان از بدهی دولت از طریق تسعیر نرخ ارز وجود دارد. علی‌محمد احمدی، عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس اظهار کرد: در لایحه پرداخت ۴۰هزارمیلیاردتومانی بدهی آورده شده که طبق پیشنهاد کاهش خواهد یافت و مهم این است که اعضای کمیسیون مشترک با آن مخالفت نکنندوی با تاکید بر اینکه دو پیشنهاد در بحث بدهی‌های دولت وجود داشت، تصریح کرد: کف پرداخت بدهی ۱۰هزارمیلیاردتومان است و امیدواریم توافق نهایی در این راستا صورت بگیرد.

قائم مقام وزارت نیرو:

نیترات آب تهران در حد استاندارد است

• **ایسنا:** قائم‌مقام وزیر نیرو با تاکید بر اینکه کیفیت آب تهران نسبت به دوسال گذشته تفاوتی ندارد و همانگونه است، اظهار کرد: براساس استاندارد بین‌المللی نیترات آب باید تا ۵۰میلی‌گرم در لیتر باشد. ستار محمودی در واکنش به صحبت‌های رییس کمیسیون محیط‌زیست شورای شهر تهران مبنی بر اینکه براساس استاندارد، نیترات باید ۴۵میلی‌گرم در لیتر باشد، گفت: استانداردی که از آن پیروی می‌کنیم همان استاندارد سازمان بهداشت جهانی است که ۵۰ میلی‌گرم در لیتر را به‌عنوان حداکثر میزان نیترات مشخص کرده است. استانداردهای دیگری به‌صورت منطقه‌ای در دنیا وجود دارند که تا ۷۰ تا ۸۰میلی‌گرم در لیتر نیترات را مجاز دانسته‌اند اما استانداردی که بیانگر لزوم وجود نیترات کمتر از ۵۰میلی‌گرم باشد، تاکنون مطرح نشده است.

قبول مسوولیت خانه‌دارشدن کم‌درآمدها

• **ایسنا:** رییس بنیاد مسکن انقلاب اسلامی ایران تاکید کرد: مسوولیت مسکن کم‌درآمدها اعم از مسکن ملکی و اجاره‌ای از سوی بنیاد مسکن بر عهده گرفته می‌شود. علیرضا تابش درباره طرح جامع مسکن اظهار کرد: طرح جامع مسکن در حال تهیه است، مسایل اولیه آن منتشر شده و وزارت راه‌وشهرسازی در اختیار دستگاه‌های مرتبط گذاشته است. وی افزود: قرار است هر دستگاه نظرات خود را به‌صورت اولیه به معاونت راه‌وشهرسازی، آقای مظاهریان بدهد و در همه دستگاه‌ها این اقدام صورت گرفته است و قرار است در حضور وزیر راه‌وشهرسازی مسایل به‌صورت کامل جمع‌بندی شود.

بازار .پنجشنبه ۱۰مهر

طلاو سکه *	قیمت
طرح جدید	۹۳۴۵۰۰
طرح قدیم	۹۳۴۰۰۰
نیم	۴۷۴۵۰۰
ربع	۲۷۱۰۰۰
گرمی	۱۷۳۵۰۰
گرم ۱۸ عیار	۹۵۵۹۷
اونس * (دلار)	۱۲۱۵

قیمت انواع سکه و طلا در بازار رسمی
قیمت در ساعت ۱۸

ارز *	قیمت(تومان)
دلار آمریکا	۳۲۴۲
یورو	۴۱۳۱
پوند	۵۲۶۰
درهم	۸۸۸

* نرخ انواع ارز در صرافی‌های مجاز تهران